

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

РІК XLVI.

Ч. 226. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 29-го вересня 1938.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

No. 226. Jersey City, N. J., Thursday, September 29, 1938

VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свобода“: ВЕргон 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: ВЕргон 4-1018. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA.

FIVE CENTS ELSEWHERE.

НОВІ ЗАХОДИ ПРЕЗИДЕНТА ЗА МИР

Гітлер відповідає на перший лист Рузвельта.

ВАШИНГТОН. — У понеділок пізно вночі президент Рузвельт дістав від канцлера Гітлера телеграфічну відповідь на своє послання до нього й президента Бенеша за мирне поладження непорозуміння.

У своїй відповіді Гітлер складає всю відповідальність за вибух війни на чехословацького президента Бенеша, котрий, мовляв, може запобігти війні, приймаючи німецькі жадання. Гітлер представляє положення німців у Чехословаччині як „крайньо нестерпні“.

Рузвельт висилає ще один заклик.

У вівторок президент Рузвельт вислав до канцлера Гітлера ще один телеграфічний заклик за мир.

Президент підкреслює відповідальність канцлера за виповідження війни та звертає йому увагу, що війна ніколи спірного питання не вирішує, бо й перемога й поразка у війні однаково безплідні. Він пропонує скликання мирової конференції в якійсь європейській нейтральній країні для дальшого ведення переговорів.

Радіові підприємства розголосили цей другий заклик Рузвельта всьому світові в перекладі мовами: французькою, еспанською, португальською, німецькою й італійською.

АМЕРИКАНСЬКІ ДЕРЖАВИ ПІДДЕРЖУЮТЬ РУЗВЕЛТА.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО (Бразилія). — Уся краєва преса, що тепер стоїть під сильним впливом уряду, попірає заклик президента Рузвельта до миру.

Таксамо похвально відкликається преса Колумбії, Перу, Еквадору й Чіле. Президент Кольомбії виступив з публічною заявою за президента Рузвельта, а президенти Уругваю, Куби, Перу й Бразилії вислали Рузвельтові gratulatoryні телеграми за його заклик до Гітлера й Бенеша.

УРЯД ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ВИЗДОМ ДО ЄВРОПИ.

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту остерігає американців перед небезпеками подорожування по Європі та радить їм здержатися з подорожжю до заведення сталого миру.

Уряд займається живо питанням привозу до Америки американців, що знаходяться в Європі. Визд американців з країв, загрозених війною, викликає недостачу місць на кораблях. Уряд вислав для їх перевозу два військові кораблі.

Зате число осіб, що виїждять з Америки в Європу, вже сильно обнизилося.

ПРОПОНУЄ „МИРОВУ ЄДНІСТЬ“.

ВАШИНГТОН. — Уряд південно-американської республіки Перу вислав до американського уряду ноту, в котрій підкреслює потребу об'єднання американських держав для вдердання миру між собою та проти поширення європейського конфлікту на американський континент.

ПРОПАГАНДА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ В АМЕРИЦІ.

НЬО ЙОРК. — Катерін Марджорі, шотландська посолка до британського парламенту, виголосила тут перед Союзом Англійської Мови відчит про ситуацію в Європі, в котрім закидає Гітлерові, що він представляє невірне положення судетських німців у Чехословаччині. Вона радила не вірити в запевнення Гітлера, що жадання щодо Судетів це його останнє домагання в Європі, бо, мовляв, Гітлер хоче добитися до нафтових теренів Румунії та багатих земель над Чорним морем.

Чеські й словацькі організації плянують у Нью-Йорку вуличну демонстрацію.

ВОЄННЕ НАПРУЖЕННЯ ВІДБИВАЄТЬСЯ НА НЕРВАХ В АМЕРИЦІ.

ОРЕНДЖ (Нью-Джерсі). — У місцевому шпиталі поповнив самогубство через підвищення Макс Вальд, німецький військовий летун, що воював у світовій війні. Його лікарі кажуть, що напружена європейська ситуація розбила йому зовсім нерви.

У місті Ленкестер, Па., знайдено 35-літню Марію Мукенталеру, уроженку Німеччини, як лежала коло радіа з підзімним горлом. По розсліду коронер заявив, що вона була сильно розстроена журбою за свою родину в Німеччині, котру недавно відвідувала, та що сама підірвала собі горло, вислухавши промови Гітлера.

МОЛЯТЬСЯ ЗА МИР.

ДОВЕР (Нью-Джерсі). — Посадник цього міста зарядив, щоб населення міста здержало в п'ятницю в полудне всю роботу на одну хвилину й помолилося за мир в Європі.

В різних містах різні церкви зарядили постійні молитви за мир.

ОСТАННІ ВІСТІ

ЧЕЙМБЕРЛИН ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО ПАПИ РИМСЬКОГО І МУСОЛІНІЯ.

ЛОНДОН. — Прем'єр Чеймберлін звернувся з проханням до папи римського і Мусоліні, щоб вони вжили своїх впливів в цілі вдердання на світі миру.

ЛИСТ ГІТЛЕРА ДО ЧЕЙМБЕРЛІНА.

ЛОНДОН. — Гітлер вислав до Чеймберліна листа, в якому говорить, що останні аргументи чехів за мирне розв'язання судетського питання не містять у собі ніяких фактів, над якими можна би було навіть дискутувати. Він ще раз твердо зазначив, що стоїть на своїх умовах. Та зараз у тому листі говорить, що він ніколи не хотів самих чехів і готов гарантувати непорушність етнографічної території чехів.

ДАЛЬШІ ПРИГОТУВАННЯ ДО ВІЙНИ.

ЛОНДОН. — Англія далі готується до війни. З Бритійського Музею та з інших галерій образів, а також з різних музеїв, почали поспішно вивозити дорогі експонати та складати їх у безпечне місце.

НІМЕЧЧИНА СТЯГАЄ СВОЇ КОРАБЛІ.

БЕРЛІН. — Німецькі кораблі дістали приказ негайно вертатися до домашніх портів. Кораблі „Європа“ і „Бремен“ завернулися з широкого океану назад до Німеччини. З Нью-Йорку виїхали нагло два німецькі кораблі, лишаючи пасажирів, які мали на них їхати до Європи.

ПРОБУЮТЬ ПОЛАГОДИТИ СТРАЙК ВІЗНИКІВ.

Робітничі юнії візників вантажних авт у Нью-Йорку прийняли умови поладження страйку, пропонує міським посадишником Ля Гвардією, але власники ще вагаються. Як лише умови прийняли юнії в Нью-Йорку, негайно на страйк виїхали візники вантажних авт у Нью-Джерсі. Юнія каже, що там застрайкують 15,000 робітників.

МАДЯРЩИНА ЗГОЛОШУЄТЬСЯ ДО УЧАСТІ В СВІТОВІЙ ВИСТАВІ.

Барон Карло Кручіна, мадьярський комісар для Світової Вистави в Нью-Йорку в 1939 році, підписав з виставовою корпорацією угоду про участь Мадьярщини в цій виставі.

ПОДАТОК НА КОНІ ОДНООСІБНИКІВ.

„Известия“ з 1. 9. подають, що одноосібникам мають вручувати платні накази податків на коні до 20.9. кожного року. Коли хтось не заплатить податку в призначені терміни, то його тягнуть за те до суду; а за кожний день стягають 0.1% усієї податкової суми.

ГІТЛЕР ПРОПОНУЄ НАРАДИ ЧОТИРЬОХ ДЕРЖАВ.

БЕРЛІН. — Гітлер вислав запрошення до Англії, Франції й Італії, щоб їх представники зіхалися в найближчому часі в Мінхені в цілі наради над першорядним міжнародним положенням. Уряди названих держав відразу прийняли запрошення.

У ВАШИНГТОНІ МАЮТЬ ДОБРУ НАДІЮ.

ВАШИНГТОН. — В американських урядових колах вістка про наради чотирьох держав, скликані Гітлером, викликали велику надію на відвернення війни і на поладження судетської справи мирним шляхом.

МУСОЛІНІ ГОВОРІТЬ ІЗ ГІТЛЕРОМ.

РИМ. — Мусоліні говорив телефоном із Гітлером і просив його, щоб він на 24 години відтягнув загальну мобілізацію. Гітлер на те згодився.

ЩЕ ОДНА ПРОПОЗИЦІЯ З БОКУ АНГЛІЇ.

ЛОНДОН. — У достовірних колах говорять, що англійський уряд вислав Гітлерові пропозицію, що на якийсь час англійські й французькі війська займуть судетську територію, а потім ступинно відступлять її німцям. Англійський уряд очікує на це відповіді.

ФРАНЦІЯ ТАКИ ЗАРЯДИЛА ЗАГАЛЬНУ МОБІЛІЗАЦІЮ.

ПАРИЖ. — Не звертаючи уваги на спротив парламентарної меншости, французький уряд таки зарядив загальну мобілізацію французької армії.

ПАРЛЯМЕНТ РАДИТЬ.

ЛОНДОН. — Англійський парламент нараджується над міжнародним положенням. Чеймберлін здавав звіт за своєї політики, відчитуючи всі листи, які були між ним і Гітлером. Коли Чеймберлін увійшов до парламенту, всі посиди повставали з місць і справили йому величизну овацію, даючи тим доказ, що стоять за його політику.

ПРИГОТУВАННЯ У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — Прем'єр Даладье виголосив до французів через радіо промову на взір Чеймберліна. Французькі галерії образів, головню Лювр, почали поспішно вивозити свої дорогі експонати. Пограничне місто Страсбург майже зовсім опустіло.

НОВИЙ СПАДОК СТЕРЛІНГА.

НЬО ЙОРК. — На нью-йоркській біржі зазначився новий спадок англійського фунта стерлінгів.

КІНЕЦЬ ПЕРЕГОВОРІВ.

Радіова фотографія зо сцени, як британський прем'єр Чеймберлін покидає готель Дресен у Годесбургу, в Німеччині, по конференції з канцлером Гітлером. За ним іде німецький міністер закордонних справ, Йоахім фон Рібентроп. Цю світліну переслано телефоном до Лондону, а звідти до Нью-Йорку.

ЧЕЙМБЕРЛІН ВИСКАЗУЄ МАЛУ НАДІЮ

ЛОНДОН. — Прем'єр Чеймберлін виголосив через радіо промову до цілого світу, а головню до мешканців британської імперії. В тій промові він сказав, що положення являється мало надійне. За це він винував Гітлера. Говорив, що дуже його здивувало це, що Гітлер другий раз поставив далеко більші домагання, ніж передтим. Проте Чеймберлін зазначив, що він готов і третій раз їхати до Гітлера, колиб це щонебудь помогло. Але, як стоїть справа тепер, така поїздка нічого не принесе. Чеймберлін говорив, що коли якась особа, чи цілий народ, хоче домінувати над світом, то таку особу, чи такий народ, треба спинити. Проте він зазначив, що буде докладати всіх зусиль, щоб в останній моменті врятувати мир. В тій промові він закликав добровольців до армії, а також завзивав усіх британців, щоб виконали те, що до них належить.

АНГЛІЯ МОБІЛІЗУЄТЬСЯ.

ЛОНДОН. — Англійський король видав заяву, що нині існує в Англії надзвичайний стан. Така заява — це останній крок перед виповідженням війни. Заразом Англія зачала переводити загальну мобілізацію. Покликано коло 60,000 резервових моряків. Усі пристані приспособляються до вимог війни.

ПОБОЮЮТЬСЯ ПРИСПИШЕННЯ ВІЙНИ.

ЛОНДОН. — В урядових колах побоюються, що Німеччина може приспішити виповідження війни і замість у суботу, може вмаширувати в Чехословаччину відразу.

ЧЕРЕЗ БЕРЛІН МАШИРУЮТЬ ВІЙСЬКА.

БЕРЛІН. — Впродовж трьох годин маширували через Берлін військові частини, вивізувані в наймодернішу зброю і повззі. Перед палатою Гітлера вони складали дефіляду. З Берліну вони помаширували в невідомім напрямку.

ХОЧУТЬ, ЩОБ МУСОЛІНІ СПИНІВ ГІТЛЕРА.

ПАРИЖ. — У французьких колах є чутка, що Франція, вкупі з Англією, звернеться до Мусоліні за проханням, щоб він ужив свого впливу і спинив Гітлера в його загоностних плянах.

ІТАЛІЯ СПОКІЙНА.

РИМ. — Італійський уряд дотепер не зробив нічого, що вказувало, що Італія готується до війни. Покищо покликано тільки маленьке число резервових фаховців. В італійській пресі є таке переконання, що війну в останній моменті таки вдасться відвернути.

ВОРОШИЛОВ ПОІХАВ НА ДАЛЕКИЙ СХІД.

МОСКВА. — Маршал Ворошилов нагло виїхав на Далекий Схід. Советська преса висказує побоювання, що там виринає небезпека. Замітне те, що в останніх тижнях ні словечком ніде не згадується імени маршала Бліхера. Догадуються, що він „зліквідований“. В удінському районі розстрілено 6 високих урядовців як „троцькістів“.

ВОРОХОБНІ В СОВЕТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

КИЇВ. — У винницькій окрузі вибухли селянські ворохобні. В хліборобському колективі імени Сталіна селяни відмовилися видати збіжжя советській реквизиційній комісії і намагалися виконати самосуд над членами тої комісії. Кипіння на тлі збіжжя реквизицій перекинулось на Київщину й цілу Лівобережну Україну. В Бершаді намагалася советська влада забрати людям 12,000 сотнарів збіжжя. Тоді юрба селян виступила чинно проти влади і прийшло до кривавих сутичок, що перемінилися в революту. На місце тих подій вислано негайно військо, щоб здавити революту. Ворохобні появляються стихійно по всіх місцевостях.

Новобранці, що мали відіздити до гарнізонів у середущій Росії, збунтувалися на стації Ромодан, Полтавщина, виповили послух, розброили залізничну сторожу, уладили віче та рішили, що відбудуть військову службу тільки в Україні. Настів відділ ГПУ, дійшло до перестрілки, в якій згнули по обох боках по кілька людей. Ромодан оточений відділами ГПУ.

ПОЛЬСЬКА ВЛАДА ВДАРЯЄ В „РІДНУ ШКОЛУ“.

ЛЬВІВ. — Польська влада видала нахабний розпорядок у відношенні до українського приватного шкільництва: вона приказала, що в усіх українських приватних школах, удержуваних українськими грішми, мають учити історії і польської мови вчителі поляки. Ті вчителі поляки будуть не тільки викривлювати душу української молоді, але українці своїми грішми будуть оплачувати їм прожиток. У той час усі українські вчителі будуть конати з голоду без посад.

• 3 ДНЯ •

ДОБА ХОМЯКІВ.

Зо всіх європейських міст доходить до нас чутки, що там будують противомітні й протигазові сховки. Англіський учений Голдейн радить, що коли люди хочуть сховатися перед великою бомбою, то мусять ритися в землю сорок стіп глибоко. Отож люди риються в ту святую землю, яка дає їм життя, а тепер хочуть, щоб вона їм те життя врятувала.

В лондонських парках, де пару тижнів тому пишались цвіти, нині немилосердно машини риють землю. Те саме діється в Празі, Парижі, Берліні та в інших містах. А вже не згадувати про фронтівні лінії. Кажуть, що французька фронтівна лінія, звана Мажіно, має під землею цілі міста. Там є військові казарми, кантини, а навіть малі театри. Те саме має німецька лінія Зігфріда. Те саме мають інші військові укріплення.

БАГАЧІ БУДУЮТЬ СОБІ СХОВКИ.

Розказують, що багаті люди, які бажають жити і мають досить грошей, щоб собі те життя забезпечити, ховаються десь далеко поза місто і в тишці будують собі також підземні замки. У тих замках вони мають уже всяку вигоду: люксові меблі, великі кімнати, гарне освітлення, враз з оздобленими проміннями. Мають також чимало запасів кисня, себто повітря, ну і, само собою зрозуміло, чимало запасів харчів, а також напівків. На випадок катастрофи вони там захищаються разом з своїми родинами і прислужою та будуть спокійно ждати, аж хуртовина проміне. Вони можуть там сидіти роками. А за той час світ наверх може бути перевернений горі дном. Все може бути зрівняне з землею, а край може виглядати мов якась сумна, дика пустина.

Ось одного вечора, чи ранку, переконавшись при допомозі відповідних сейсмографів, що наверх вже не реветь гармати, ті багаті зачнуть вилізати зо своїх сховків і оглядатися довкруги: нема Парижу і його гарних кабареїв та каварень; нема Берліну, нема Лондону. Можливо, що за довгий час вандрівки вони здобувають ще одного такого „хомяка“, як вони. І, привитавшись на чужому браті, зачнуть промишляти над тим, якби то знов заселювати землю...

„ПРОРОЧІ“ СЛОВА.

Раз надрукувала одна газета „пророкування“ одного українського „пророка“ десь з Волині, чи з Буковини. Він мало визнавався на політиці, але сприймав світ чуттєво й інтуїтивно. Він передсказував чергову війну в якій пропаде велика частина світового населення. Дослівно він говорив: „А по тій війні мало буде людей. Той, що лишиться при житті, довго буде блукати по зруйнованім світі, закидаючи його чоловіка. А здибавши його, закликає: Брате мій!“

Зрозуміло, що тих пророків не треба брати за-

надто поважно. Всежтаки в них є чимала частина правди. Бо чергова війна це не буде війна армій. Це буде війна цілого народу проти іншого цілого народу. Цивільне населення буде більше гинути, ніж армія.

Нині ніхто добре не знає, які в кого є засоби на вбивання людей. Говорилось кілька літ тому про те, що інженіри вдумали „смертельні проміни“. В Англії навіть робили проби з тими проміннями і на віддалі кількох миль вбивали ними шурі. Той секрет купила потім англійська армія, але чомусь незадовго оголосила, що цей винахід непридатний. Та хто його зна, чи справді він непридатний, чи може назвати його таким, щоб замилити інших очі? Говорилось у своїм часі також багато про трійливі гази. А навіть у часі дебатування в Лізі Націй один з приватних сказав, що „одна держава має такі сильні трійливі гази, що мала плящина цього газу може витруїти ціле велике місто“.

Хто зна, які ще інші машини, прилади, гази, отруї і тим подібні речі придумали народи? Це все покажеться в часі війни.

БЕЗПЕКА В ЗЕМЛІ.

Люди це все передбачають і хочуть схоронитися перед тими загрозами. А найкращою безпекою є сховатися глибоко в землю, так як хомяки. Всі істоти на світі приспособилися до життя так щоб урятувати перед іншими звірами свій рід. Одні рятувалися солюю і пазурами; інші скорими ногами; ще інші крилами, а деякі з них, такі як ось хомяки і кертиці, заривалися у землю. Там вони будували свої „замки“, хідники, шпихліри; там підлились і зберігали свій рід.

Нині люди наслідують їх. Також запорпуються в землі. Правда, люди повинаюди страшні машини, які дистантно чолівають навіть глибоко під землею, але, з другого боку, люди вживають також машин, щоб викопати собі глибокі схоронища.

Горе тій нації, яка ні одних, ні других машин не має...

З КУЛЬТУРНОГО ФРОНТУ.

„Вісті“ з 1. 9. подають, що націоналісти, які сиділи в органах народної освіти, по-прежнему над тим, щоб в учнів притупити почуття і розуміння радянського інтернаціоналу. Ці наслідки шкідливості треба зліквідувати. (Отже виходить, що ведеться боротьба проти українства, яке ніяк не хоче стати інтернаціональним, тобто московським). Далше таж сама газета подає з винницької області, що вороги народу прикладали всіх зусиль на те, щоб загальмувати розвиток української советської культури на те, щоб відірвати українську культуру від культури московського народу, й одним із засобів їх був прямий саботаж вивчення московської мови в школі. При теперішніх приймальних іспитах стверджено на підставі матеріалів дуже сумні результати. Вони примушують серйозно замислитися над постановою викладання московської мови в школах винницької області, особливо сільських. (Отже виходить, що село ставиться ворожо до московської мови і Москви).

ПАМ'ЯТКА СВІТОВІ В 6938 РОЦІ.

Отсю металеву капсулу, в котрій поміщено рекорд сучасної цивілізації світу для вжитку мешканців світу за 5,000 літ від нині, спущено до „несмертельної криниці“ на площі Світової Вистави в Нью Йорку. Направо Гвейлен, президент виставової корпорації, наліво Робертсон, голова підприємства Вестинггауз, на котрого кон-

Імперії й меншини

Майбутній історик зачислить наше століття до найбурхливіших та найбільш забриханих часів. Людина — як кажуть — творить собі таку філософію, яка їй найвигідніша. Сьогодні цілі народи роблять це в ще більший мірі. Не маючи відваги глядіти на ростиючий небезпека у вічі, народи забрихують себе фальшивими поглядами на дійсність, фальшивими поясненнями минулщини і фальшивими надіями на будучину. Світова війна видвинула гасло „самоозначення народів“. З цього „самоозначення“ вишла найпоганіша карикатура і сьогодні побіч великодержав чи старих імперій маємо малі імперії, які наслідують передвоенні „монархії“ у всіх промахах та недомоганнях. І коли не раз читаємо, що, мовляв, „історія вчить“, то це певно не торкається нинішніх панівних народів, бо історія передвоенних монархій зовсім їх нічого не навчила і не вчить. Навпаки, повоенні імперії не перевищують свої першовозори, кажучи собі в душі: „Що іншим не вдалося, те нам мусить удалися“. Згідно з тим ведуть панівні народи ще гострішу політику асиміляції й денационалізації своїх „меншин“, хоч усі дотепершні імперії і весь передвоенний досвід „монархій“ штовхували, а то й гніту

говорять недвозначно, що така політика кінчиться як не „лишком“, то катастрофою.

На світі маємо вже дві війни, в Палестині йде партизанка, в Далекім Сході смерять щедною війною, в Європі зброяється приспіненим темпом, бо „запальних огнищ“ нагромадилось так багато, що вже ніхто не вірить у їх мирне поладження. Правда, ще мабуть ніколи світ не говорив стільки про мир, а дипломати не падали такою несамовито „любобою миру“. Та саме те, просто хоробливе „миролюбство“ при супроводі працюючого день і ніч, на всі заставки, воєнного промислу, є чи не найкращим виявом сучасного забрихання світу.

Здавалось, що з уваги на можливу війну держави повинні вести у відношенні до своїх „меншин“ таку політику, яка їх зближувала. Аде в часі війни — як ми це бачили — кожний кріє, кожна пара рук, пригодиється; ніколи їх не було забагато. За кожним „неблагонадежним“ іноземцем“ навіть царська Московія не могла на фронті поставити жаңдарма, хоч „людського матеріалу“ мала немало. Саме тому здавалось, що панівні народи чи імперіяльні чогось навчилися з учорашньої історії. Однак так не є. Всюди панівна політика не йде по лінії приєднання, тільки відштовхування, а то й гніту

„іногородців“. Тут політика при-держується іншої рецепти: „Тисни майбутнього союзника твого ворога!“ І хоча ця політична рецепта кінчиться звичайно банкрутством, як це побіжжа Росія й Австрія показали, то проте її вважають вер-шом сьогоднішньої політичної мудрости.

Чому? Бо таку політику сьогодні найкраще робити. Вона не вимагає від панівних народів ніяких жертв, а од-ночасно дає своїм широким масам можливість виладувати своє негодування, відвертає їхню увагу від внутрішніх недомогань. І є, так скажимо, постійними мобілізаційними виравами, які в сусідніх державах не викликають безпосередньо відповідного відрху. Іншими словами: Малі повоенні імперії, маючи в своїм сусідстві великих ворогів, повинні властиво мобілізувати свої маси проти цих сусідів. Однак це привело б завчасу до конфлікту. Тому шукають відповідних „заступників“; найліпшим „єрзацом“ чи наміс-розуміла, „бож вона звертається проти найсуттїшших ін-тересів самої Бразилії“. Так то в добі забрихання сто разів лек-ше побачити мільність полі-тики далекої Бразилії, а не бачити її зовсім у себе під но-сом.

Всетаки не бракує тут са-краментального „але“. Кож-ний бок має два кінці, а кож-на справа — два боки. І панів-ні народи в середущій та схід-ній Європі мають свої відлам-ки поза державними межами.

Іхні коннаціонали є в їхніх су-сідів також „меншинами“. Правда, за тими меншинами кому упімнутись. І це панівні народи роблять. В обороні своїх коннаціоналів, що є мен-шиною у сусідів, витикають тим дрібним сусідам саме те, що самі роблять зо своїми меншинами. На це сусіди ави-чайно здвигають плечима і за-дивляються. Панівні меншинам живеться як у раю, а на вси-народів ніяких жертв, а од-ночасно дає своїм широким масам можливість виладувати своє негодування, відвертає їхню увагу від внутрішніх недомогань. І є, так скажимо, постійними мобілізаційними виравами, які в сусідніх державах не викликають безпосередньо відповідного відрху. Іншими словами: Малі повоенні імперії, маючи в своїм сусідстві великих ворогів, повинні властиво мобілізувати свої маси проти цих сусідів. Однак це привело б завчасу до конфлікту. Тому шукають відповідних „заступників“; найліпшим „єрзацом“ чи наміс-розуміла, „бож вона звертається проти найсуттїшших ін-тересів самої Бразилії“. Так то в добі забрихання сто разів лек-ше побачити мільність полі-тики далекої Бразилії, а не бачити її зовсім у себе під но-сом.

І це не дивує нас. Бо ці ім-перії наслідують великі ста-рі імперії, які мають свої вели-тєнські кольонії, відділені від „материка“ морями; кольонії, в які багаті імперії на випадок

потреби пакують грубі капі-тали, підтягають у цих кольо-ніях господарку, поширюють добробут, цивілізацію, тощо. Між цими імперіями і кольо-ніями, чи між англійцями й африканськими неграми, є ве-лика різниця в цивілізації, культурі, науці, техніці, го-сподарстві і т. д. Цього всього в Європі, чи в середньо-і схід-ньо-європейських імперіях нема. Тут „кольонії“ є такі в нутрі держави. А тому, що в межах одної держави, що має одну конституцію, рівність, прав усіх громадян, і де нема тієї цивілізаційної різниці, бо і панівні народи і меншини є звичайно на одному рівні, то роблення „кольонії“ у нутрі держави трапляє на чималі пе-решкоди. Держави намагають-ся в таких випадках відмежи-ти панівний нарід від „інород-ців“ ріжними релігійними кордонами, „національними“ митами, привілеями, субвенці-ями, тощо. Така політика — як сказано — найлегша, бо сик-так заспокоює хвилює а-петити широких мас держав-ного народу; але вона не за-спокоює інтересів держави, бо толочить по своїх „меншинах“, створює загальні огнища і всу-переч деклямованим „миро-любствам“ жене до війни. Не диво, що зброєння всюди йдуть приспіненим темпом. Це викликає щораз більше ти-снення на кордонах держав. Чим більше тиснення на кор-донах, тим більше воно в ну-трі держав. Так витворюється закляте коло, яке жене що-раз скоріше, доки не насту-пить неминучий удар.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ.
В „Свободі“, в ч. 221, з 23. ве-ресня, у дописі з Перт Амбою, Н. Дж., про влаштування Союзного Дня зайшла помилка: 1) Що на се-кретаря-покликану Івана Лукаше-вича. Має бути Івана Лукашевича. 2) День 25. жовтня, а має бути 23. жовтня ц. р.
І. Лукашевич.

ПОМАГАЙТЕ НІРКАМ негайно! Вживайте злілля на скору поміч! Як ваші нирки або міхур не функціо-нують правильно і мусите часто вста-вати вночі, маєте біль у ногах, синьо-під очима, завороти й болі голови, як вам запнухають суглоби або чуєте печучі болі в сечових проходах, знай-дете скору полегшу, вживаючи Dufra Compound, Зілля Гербіати ч. 66. Спробуйте її негайно! Купіть пачечку ще нині 75 цент. Почтова оплата до-датково 10 цент. Питайте свого апте-каря або пишьте: S. Kyo Laboratories, 105 — 3rd Ave., New York City.

ТОВ. ЗАПОРІЗЬКА СІЧ, 371 ВІД. У. Н. С., В НЮАРКУ, Н. ДЖ.

3 НАГОДИ 25-ЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ СВОГО ІСНУВАННЯ

СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ

В СУБОТУ, 15. ЖОВТНЯ (ОCTOBER) 1938. РОКУ

В ГАЛІ УКР. РОБ. ДОМУ, 57 BEACON STREET, NEWARK, N. J.

Початок у год. 8. вечір.

Вступ 35 центів.

Хор української пресвітерської церкви під проводом проф. Ю. Кириченка.

Оркестр — П. Снігур.

Запрошується всі відділи У. Н. Союзу і всіх громадян міста Ньюарк

я околиці до ласкавої участі.

226,33

УВАГА! БАЙОН, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦІ! УВАГА!

ЗАХОДОМ ТОВАРИСТВА ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА,

відділ 281. Українського Народного Союзу

ВЛАШТУЮТЬСЯ:

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 1. ЖОВТНЯ (OCTOBER 1, 1938)

В УКРАЇНСЬКОМ НАРОДНІМ ДОМІ

33-35 WEST 19th STREET, BAYONNE, N. J.

Початок в 8. год. вечором.

Вступ для мушини 40 центів, для женщин 35 центів.

Музика першорядна.

На цей баль запрошується всіх українців, як місце-вих, так і позамісцевих.

За добру забаву ручить — Комітет.

226

BRONX, N. Y.

НАРОДНЯ ДІТОЧА ШКОЛА

Повіdomляється всіх заінтересованих родичів, що при церкві св. Воскресення в Бронкс, Н. Й., 675 E. 183 St., отворе-но НАРОДНО ДІТОЧУ ШКОЛУ, до якої приймається дітей від 7 літ і вище.

226-7

Записи до Школи відбуваються

В ПЯТНИЦЮ, SEPTEMBER 30., від год. 6. вечір, і

В СУБОТУ, OCTOBER 1., від год. 10:30 рано.

ЗА ШКІЛЬНИЙ КОМІТЕТ:

Василь Кемак, предс.

ВІД 1. до 29. ЖОВТНЯ

(October 1 to October 29)

ЦЕ БУДЕ 20-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ

ФІРМИ:

СТАСЮКА

котрий будеться святкувати зниженими цінами на всякі продукти в його skleпах

124 - FIRST AVENUE, NEW YORK, N. Y.

628 - 5th Avenue, South Brooklyn, N. Y.

121 Nassau Ave., Greenpoint, Brooklyn, N. Y.

ЦІЛА МІСЬКА РАДА
У ВІЗНИЦІ.

Радні міської ради в англійській місті Мешерфорд пережили недавно не лише прийому ніч. У міській салі відбувалося засідання громадської ради, яке протяглося до пізньої ночі. Міський дверник, який сидів при вході, перетомлений цілоденною службою, так важко переймався нарадами, що навіть не стямився, як заснув насильовим, здоровим сном утомленої людини. Коли він згодом пробудився і почув, що в салі панує повна тиша, переконаний, що радні порозходилися вже додому, замкнув спокійно входні двері до салі на ключ та пішов далі до хати докінчувати перерваний сон.

Та батьки міста зовсім не розійшлися ще були, але робили якісь обчислення (не виключено, що дехто теж передрімився) і у хвилині, вільній від дискусії, на салі настав справді повна тиша. А що все має свій кінець, то й засідання муської ради, хоч яке воно було ділове, прийшов край і всі радні з замітною полехшею та навіть очевидною втіхою повставали до своїх місць, щоб піти додому на добре заслужений відпочинок. Можна собі уявити спершу їх здивування, потім збентеження, опісля схвилювання та обурення, коли вони застали двері замкнені й коли на їх оклики ніхто не відповідав. Дехто з радних почав пояснювати собі цілу халепу, що мабуть у місті вибухла революція і що їх ув'язнили.

Коли вистукування у двері нікого не помагало й коли виявилось, що двері й замки були солідної англійської роботи, рад-не-рад повідчиняли панове радні вікна наостіж і зчинили таких крик, що розбудили не лиш безталанного дверника, але й добру половину міста. Заспані мешканці позбилися з усіх боків у нічних одягах під ратуні і серед загального сміху звільнили бідолах радних.

Зуб за зуб.

Славний професор анатомії в Мінхені, д-р Рідінгер, який ще почав студіювати, був фризиром. Одного разу під час лекції анатомії він мусів висварити одного студента за те, що той мав тупе операційне приладдя. Озлоблений студент хотів дошкулити професорові й почав оправдуватися, що не знається на гостренні, бо ніколи не був фризиром.

Очевидно — відповів професор. — Бо якби ви були фризиром, то напевне були б ним осталися на все!

ПОВІДОМЛЕННЯ

У наступному місяці цього року минає двацять літ від часу оснування мого бізнесу на горі міста в Нью Йорку.

Двацять літ бізнесу, з того близько 17 літ у тому самому бльоку, самі за себе говорять.

Щоби дати нагоду моїм покупцям і прихильникам радуватися з приводу 20-ліття мого бізнесу, я рішився відсвяткувати ювілей цінами на ріжні м'яси та продукти мого виробу.

Через цілий ЖОВТЕНЬ (October 1 to October 29, 1938) будуть у моїм бізнесі такі ціни, що зацікавлять публіку не тільки в Нью Йорку, але й у дальшій околиці.

Крім знижки цін будуть ще несподіванки кожної другої суботи. За цим усім прошу слідити цілий жовтень „Свободу“ кожного тижня, де будуть подані ціни на товари, а спеціально від 1 до 29 жовтня (October).

П. СТАСЮК

124 - FIRST AVE., NEW YORK CITY

ФІЛІІ:

628 - 5th Avenue
South Brooklyn, N. Y.121 Nassau Avenue
Greenpoint, Brooklyn, N. Y.

УВАГА! — ЙОНІСТАВН, ОГАЙО І ОКОЛИЩІ! — УВАГА!
Хор „БАНДУРИСТ“ при укр. прав. громад. поставити ПЕРШІЙ РАЗ в ЙОНІСТАВНІ нову штуку з під пера о. С. МУСІЯЧУКА

НА РІДНУ НІВУ
драму в 5 дійх з „ОБЖИЖКАМИ“, патріотичного і повчального змісту, з хороними співами і танцями.

В НЕДІЛЮ, 2. ЖОВТНЯ (ОКТОБЕР) 1938. в ГОД. 7. ВВЕЧІР
В САЛІ ПРИ РОССЕЛ-БЕЛЛЕВІСТА.
Вступ тільки 25 центів. — Діти 10 центів.

В головних ролях виступають: пані Мирослава Мусіячук; О. Мусіячук, Р. Ліницька, В. Телепак; М. Оленіч, Л. Сенчишак, П. і А. Пашович, Б. Д. і Т. Кіхтан, М. Кравець, К. і М. Когут, В. Сильчак.

Шановні громадяни, приходьте всі і приводьте своїх знайомих, а не пожалуйте. Побачите гарне представлення, налюбуетесь піснями обрядовими наших Обжиків. Штука під режисерою автора. При пані пана Гріна Мусіячук.

КОМІТЕТ БУДОВИ УКР. НАРОД. ДОМУ, СЕЛА ВОДНИКИ,
ПОВІТ БІБРКА,

ПЕРШІЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 1. ЖОВТНЯ (ОКТОБЕР) 1938.

В ST. NICHOLAS HALL, 288 EAST 10th ST., cor Ave. A., NEW YORK CITY.

Початок у годині 7:30 вечором. — Вступ 40 центів.

Дорогі Родимці! Приходьте самі й приведіть своїх знайомих. За добру забаву ручить — Комітет.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ПРИДУМАВ МАШИНУ ДО
ЦУКРОВОЇ ТРОЩІ.

Один плянтатор цукрової трощі в Нью Орліансі придумав машину, яка стинає й виже цукрову трощу. Винахід буде мати велике значіння для цукроварського промислу в цій околиці.

УЧАСНИК ЗАМАХУ НА ГУ-
БЕРНАТОРА ЗАСУДЖЕНИЙ.

Суд у Сан Хвані (Пуерто Ріко) признав Томаса Льюеса винуватим у вбивстві першого ступня за те, що він 25. липня, намагаючись вбити американського губернатора Виншіпа під час святкування 40-ліття висадження американців на цьому острові, вбив подковника Льюїса Ірісарія. Оборона пробувала доказати, що це не Льюес стріляв, а хтось інший. На нього показали кілька свідків.

НАФТОВИЙ ШИБ У НЕБУВА-
ЛОМУ МІСЦІ.

Пол Спелінг у Монтвил, Нью Джерзі, викопав на подвір'ю своєї фарми криницю, але не добув води, а якусь брудну мазь. Коли приложив до неї сірник, вона займилася. По-кликав нафтових інженерів для розсліду. Інженери висказують велике здивування з появи нафти в цьому місці й роблять ще дальші розсліди.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЧЕСТЕР, ПА. Квартальний мітинг Товариства Запорозька Січ, від. 388, відбудеться 2. жовтня, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі на Четвертій і Ворт Ст. Кожний член повинен явитися на тім мітингу, бо є важкі справи до пологодження. Буде справоздання касове і контрольорів. Напоминається членів, котрі не платять до місцевої каси вкладок, а не заплать один місяць, будуть суспендовані, бо каса не буде за них платити. — Петро Глявк, предс.; Йосиф Брингілевич, секр.

КОЛИ ПРЕДСІДИК КЛЮБУ
ПАРУБКІВ ЖЕНИТЬСЯ.

Один із найбільших англійських клубів та притім найдивоглядніших — це „клуб парубків“. Членом того клубу може стати лише той, хто є „принципальним та витревалым парубком“, і той, що відкидає від себе всяку думку про подружжя.

Цей клуб повстав іще в середині XVIII. ст. і від тієї пори вважають його справжнім о-сідком ненависти до жінок. Предсідника цього клубу вважали жінки завжди найбільшим своїм ворогом.

Два місяці тому один з старих членів клубу заявив збентежений, що хоче жени-тись. Ця заява викликала справжню бурю серед членів. Предсідник клубу, Луїс Кавфман, пустив у рух усі дружини, щоб лиш розбити подружжя. Це теж йому і вдалося. „Блудний син“ зірвав з своєї судженої, покаявся і вернувся знову між членів клубу.

Ця подія, що про неї багато писали англійські часописи, викликала величезне вражіння серед жіночого населення Англії. Кавфмана засинали листами й назвали не лише завзятым ворогом жінок, але й ворогом людства взагалі. Жінки насміялися з нього, кинули собі, грозили пістолем... Одна молода лондонка написала до завзятого предсідника клубу парубків такого листа:

„Бажаю, щоб вас постигла найгірша кара, на яку ви лиш заслуговуєте! Щоб ви полюбили жінку і зрадили той проклятий клуб, якому ви головуєте“.

Бажання, чи пророцтво молододі лондонки сповнилося. 57-літній Луїс Кавфман, найзавзятіший зпоміж завзятих, залюбився несподівано на старості літ у міс Кетлін „Ловер Мор“ — і жениться з нею. Коли про те лиш довідалися члени клубу з 1,000 членів, більше як половина зголосила негайно своє виступлення. А з тієї половини найменше половина пожениться.

Д-р С. ЧЕРНОВ
● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіз крові для подружжого свідчення.
223 SECOND AVE., cor. 14th St., NEW YORK CITY, Room 14.
Gramercy 7-7697
Офісові години 10—8; неділя 11—2.
Жінка-доктор до обслуговування X & флюороскоп.

МІХАЛ Я. КОСЛОСКИ
ОБЕЗПЕЧЕННЯ І НЕРУХОМОСТІ
(REAL ESTATE)
Публічний нотар. ... Моні ордерів
Корабельні карти. ... Європейські справи.
52 JONES STREET, NEWARK, N. J.
Tel.: Mitchell 2-9394

УЖЕ ВИЙШЛА ДРУКОМ
І ПРОДАЄТЬСЯ

СЛУЖБА БОЖА

Б-ДУР
НА МІШАНИЙ ХОР.
Музика
Михайла Гайворонського,
„Місіонар“ за липень 1938.

„Для всіх любителів нашого об-
ряду та його правдивої краси
— радісного новинкою буде
„СЛУЖБА БОЖА“, яку уза-
жив наш славний музик М.
Гайворонський. Його пісні й
„мелодії знає і співає увесь
„край“. А тепер цей славний на-
ш композитор узяв слова с.
„нашої Літургії“ в чудові, по-
важні, а при тім широкі, бо-
жественні мелодії. Книжка вида-
дуже гарно, на дорожній ша-
в. КОЖНА НАША ПАРОВИ-
В КРАЮ І ЗА МОРЕМ, при-
який існує церковний хор, ли-
шнина замовити собі цю пар-
тичну й не дорожню Службу
„Богу“!

Проф. Олександр Кошич
писав у „Свободі“:

„Літургія М. Гайворонського
„робить приємне і гарне вра-
жіння. Гармонія проста і ясно,
голосоведення легке і швидко-
голосів не широкі: у межах
голосу пересічного хориста,
співака. Настрий загальний,
спокійний і світлий. Йі яскрі
роблять працю Гайворонсько-
го вигідною й доступною ко-
жому, навіть невеликому хо-
рові“.

Ціна 2 долари.
ЗАМОВЛЯЙТЕ В КНИГАРНІ
„СВОБОДИ“

„СВОБОДА“
81-83 Grand St., P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.

Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до
12. Ввечір від 6 до 8, а в неділі
рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниць, як далеко поза
Ньюарком. Вразі потреби теле-
фонуєте до нас. Обслуга шира
і чесна. — Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Ludlow 4-2568.

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удиртейкер
заряджує погребам по ціні так
низькій, як \$150. Обслуга
найкраща.

JOHN BUNCO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 8th St., NEW YORK CITY.
Dignified Funerals at low \$150.
Telephone: Orchard 4-8088

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХА-
ТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ

ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(22)

Коли дівчина зачала борика-
тися з Тарзаном, думаючи, що
вона попала в руки якогось
дикуна, що грозить їй не мен-
ше як крокодил, Тарзан го-
стро закричав: „Будьте спо-
кійні, я хочу вас урятувати!“
Почувши англійську мову, дів-
чина відразу успокоїлась. Але
через це коротке борикання
вони всетаки стратили кілька
хвилин.

Крокодил був їм уже за
плечима. Тоді Тарзан з цілої
сили вхопив одною рукою за
стан дівчини і кинув нею впе-
ред. Він хотів їй в той спосіб
відкинути в безпечне місце,
щоб самому звести боротьбу з
крокодилом. Після цього він
відразу пірнув і опинився під
животом крокодила. Миттю
він добув ножа і заповор кро-
кодилеві в живіт.

Але його удар не був смер-
тельний. У поспіху він не від-
найшов слабого місця в кро-
кодилі. Крокодил затріпався і
відскочив. Та Тарзан держався
його кріпко і повторив удар
ножем. Але і цей раз його ніж
не спаралізував крокодила.
Сильним рухом крокодил
відтрусив від себе Тарзана. О-
станній мало що не попав кро-
кодилеві в пащеку.

Тепер зачалася нагінка кро-
кодила за Тарзаном. Кроко-
дил був раений і це додава-
ло йому завзяття. Він мов бі-
шений викручувався, щоб ухо-
пити в зуби Тарзана, але цей
викручувався наче вюн. Тарзан
міг утікати в напрямку берега,
але він хотів дати наперед
дівчині нагоду добитися на
безпечне місце. Тому він про-
довжав цю небезпечну забаву
з крокодилом.